

KOMMUNAL STØTTE TIL LANDBRUKET I ØYER 2022

Vedlegg:

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksutredning:

Bakgrunn

Dagens situasjon for landbruket i Øyer kommune er utfordrende med stor kostnadsøkning innen flere innsatsfaktorer; strøm, mineralgjødsel, kraftfôr, byggevarer og diesel. Mineralgjødsel er en nødvendighet for å få optimale avlinger, og er den faktoren som har økt mest – tredobling av prisen per kg fra 2021-nivå. Landbruket er en politisk styrt næring uten mulighet til å øke sine inntekter på egen hånd, til forskjell fra øvrig næringsvirksomhet. Prisene som bonden får idag kompenserer ikke for økte kostnader og utgifter. Den høye kostnadsveksten kan føre til at flere må redusere driften eller i verste fall slutte med sin produksjon.

Representanter fra jordbruksnæringa holdt en orientering for formannskapet 19.04.22 vedrørende den krevende situasjonen og bekymring for opprettholdelse av driftsenheter i kommunen.

Antall foretak i Øyer som søker produksjonstilskudd og utbetalt tilskudd:

	2010	2017	2021
Antall foretak	184	160	141
Utbetaling, kr	mangler	33 966 669	38 686 937

Produksjonstype	Antall foretak
Melkeku (bare)	35 (29)
Ammeku (bare)	36 (30)
Både melkeku og ammeku	6
Total melkeku og ammeku	65
Kun øvrige storfe	6
Sau	37
Geit	13
Gris	15
Hjort	2
Produksjon av korn	12

Tabellen viser at husdyrproduksjon har størst andel av produksjonstypene i Øyer. Drift med produksjonsdyr inkluderer langvarig avlsarbeid og konsekvensene av å måtte redusere besetnings-størrelse grunnet fôrmangel eller økonomi vil være store. Det er bekymring i næringa om at flere velger en løsning med redusert drift eller å slutte helt med driften. Investeringsstakten mot løsdrifts-kravet som inntreer i 2034 vil også kunne rammes hardt av uforutsigbarhet for næringa, i tillegg til å ramme rekrutteringen til jordbruket.

Tilskudd i andre kommuner

Flere kommuner i Gudbrandsdalen har fremmet politisk sak i mars/april 2022 med opprettelse av kommunalt gjødseltilskudd, for å støtte jordbruket i den krevende tiden. Tilskuddene omhandler kompensasjon for gjødselutgifter, men har ulike satser avhengig av bl.a. jordbrukets størrelse i kommunene. Den mest brukte satsen er kr 60/daa.

Gjødselkostnader

Dagens priser på mineralgjødsel ligger på ca. 9,5-11,5 kr/kg mot ca. 3-4,5 kr på tilsvarende tidspunkt for ett år siden. Det er prisvariasjon mellom de ulike gjødseltypene ut fra hvilket innhold det er av ulike næringsstoffer. I kornproduksjon vil et alminnelig gjødslingsbehov ligge på ca. 10 kg nitrogen per daa. Ved bruk av en av de mest vanlige gjødselblandingene vil dette utgjøre et gjødslingsbehov på ca. 50-60 kg/daa. I dag vil dette utgjøre en gjødslingskostnad på om lag 500-600 kr/daa som er en merkostnad på i størrelsesorden 350-400 kr/daa. Det presiseres at dette er for arealer hvor det ikke brukes husdyrgjødsel.

I grasproduksjon hvor det tas 2-3 avlinger vil gjødslingskostnadene øke ytterligere, selv om det normalt gjødsles noe svakere mellom 1. og 2. slått. Bruk av husdyrgjødsel vil bidra til å redusere gjødslingskostnadene.

Vurdering:

Mulig tilskuddsordning

Landbruket er en viktig næring i Øyer kommune. På bakgrunn av henvendelse fra ordfører, har kommunedirektøren vurdert muligheter for kommunalt tilskudd/støtteordning.

Alternativ 1. Kommunalt gjødseltilskudd for 2022

Kompensasjon for gjødselpris kan være en ordning som gir en tilfredsstillende grad av rettferdig tildeling, samt at ordningen vil treffe der kostnadene er høyest, da denne har steget uforholdsmessig siste året. Forslag til vilkår om at tilskuddet gis gjennom søknadsprosess med kvittering/faktura som krav underbygger dette.

På bakgrunn av at 60 kr/daa er en sats som de fleste kommunene med tilsvarende ordning har innført, er beregning utført på denne. I tillegg er det synliggjort totalbeløpet ved 100 kr/daa, som er den høyeste satsen brukt i vårt nærrområde.

I Øyer kommune ble det for vekstsesongen 2021 godkjent tilskudd for drift av 24 478 daa fulldyrket og overflatedyrket mark.

Sats	60 kr/daa	100 kr/daa
Maks totalbeløp	1,47 mill.	2,45 mill.

En slik ordning vil være en ekstraordinær støtteordning, og begrenset til kun å fungere for 2022.

Anbefalte hovedpunkter i en eventuell kommunal tilskuddsordning i 2022:

- Målgruppe: foretak som driver med jordbruksproduksjon med driftssenter i Øyer kommune
- Et kommunalt tilskudd som vil bidra til å kompensere for økte gjødslingskostnader bør være arealbasert. Det kan tas utgangspunkt i arealer omsøkt og godkjent ifm. siste søknad om produksjonstilskudd
- Tilskudd bør være en flat sats per daa og omfatte både eid og leid areal av fulldyrket og overflatedyrket jord
- Det må dokumenteres kjøp av mineralgjødsel i perioden 01.08.21 – 31.07.22 (mest aktuell periode for kjøp av mineralgjødsel brukt i vekstsesongen 2022). Fakturabeløp eks. mva. må utgjøre f.eks. minst 3 ganger omsøkt tilskuddsbeløp ved 60 kr/daa, eller 2 ganger omsøkt tilskuddsbeløp ved 100 kr/daa.
- Kommunedirektøren ved Landbrukskontoret utarbeider rutiner og retningslinjer for ordningen basert på intensjonene i denne saken
- Vedtaksmyndighet tillegges kommunedirektøren ved Landbrukskontoret
- Søknader behandles fortløpende

- Eksempel på utregning ved maks beløp 60 kr/daa:
Fakturabeløp eks. mva. må utgjøre minst 3 ganger beregnet tilskuddsbeløp for at foretaket skal få maks tilskudd (tilskuddsbeløp= 60 x antall daa godkjent areal)

	Ant. Daa	Sats	Total	Trippel verdi	Utgift gjødsel	Berettiget tilskudd	Kommentar
Eks. 1	150	60	9000	27000	35000	9000	Søknad med makstilskudd
Eks. 2	150	60	9000	27000	15000	5000	Søknad med utbetalt 1/3 av gjødselutgift

Alternativ 2. Generell støtteordning for 2022

En generell støtteordning, som ikke er søknadsbasert, men som tar utgangspunkt i en gitt sats per daa godkjent areal per foretak kan være en mulighet. Det vil da gi et totalbeløp for kommunen på 1,47 mill. (24 478 daa x 60 kr), der alle jordbruksforetak i Øyer mottar 60 kr/daa godkjent areal.

En slik generell støtteordning vil gi mindre administrasjon gjennom saksbehandling og også favne de som ikke har store utgifter til mineralgjødsel. Innsatsfaktorene til landbruket har økt kraftig og disse inkluderer ikke kun mineralgjødsel, men eksempelvis også strøm, diesel,

kraftfôr og byggevarer. Dersom det er ønskelig at alle gårdbrukere får en sum, som ikke er søknadsbasert, vil en sats per daa godkjent areal være en utregningsmodell som kan brukes.

Anbefalte hovedpunkter i en kommunal støtteordning i 2022:

- Målgruppe: foretak som driver med jordbruksproduksjon med driftssenter i Øyer kommune
- En kommunal støtteordning som vil bidra til å kompensere for økte kostnader bør være arealbasert. Det kan tas utgangspunkt i arealer omsøkt og godkjent ifm. siste søknad om produksjonstilskudd
- Støtten bør være en flat sats per daa og omfatte både eid og leid areal av fulldyrket og overflatedyrket jord
- Myndighet for utførelse av ordningen tillegges kommunedirektøren ved Landbrukskontoret

Alternativ 3. Opprettelse av et permanent fond for landbruket i Øyer

Landbruket i Øyer har både utfordringer og muligheter fremover med tanke på både investeringer for løsdriftskravet i 2023, kompetanseheving innen klima og nye næringer, samt nydyrking. Støtte fra Innovasjon Norge kan søkes, men det er strenge prioriteringer i dette systemet og ikke alle når opp. Innen nydyrking finnes det i dag ingen tilskuddsordninger, og tiltak innen dette er kostnads- og tidkrevende.

Det kan derfor være en mulighet å opprette et eget fond for landbruket i Øyer, på permanent basis. Slik kan alle i landbruket få mulighet til støtte for utvikling av egne ressurser og gi en målrettet bidrag fra kommunen. Et slikt fond bør ha politisk vedtatte retningslinjer som rulleres jevnlig og har definerte kriterier, der næringa høres i forkant.

Mulig finansiering

Kommunen har ikke ledige driftsmidler til dette tiltaket, slik at det finnes ingen andre finansieringskilder enn kommunens disposisjonsfond. I arbeidet med investeringsplan så er det avklart at gang- og sykkelveg langs Sør-Trettenvegen ikke kan finansieres gjennom låneopptak. Hvis dette skal finansieres i drift, med det beløpet som ligger inne i investeringsplanen i dag, vil saldo på fondet være 40,7 millioner.

Konklusjon

Dagens situasjon for landbruket i Øyer er meget krevende, og kommunedirektøren anbefaler at kommunestyret signaler et ønske om å komme med en generell kommunal støtteordning for 2022 til landbruket før sommeren. En slik generell støtteordning vil gi mindre administrasjon gjennom saksbehandling, og også favne de som ikke har store utgifter til mineralgjødsel.

Det anbefales at det endelige vedtaket om en slik støtteordning avventes til resultatet fra det sentrale landbruksoppgjøret er ferdig.

Det anbefales vurdert å opprette et eget fond for landbruket i Øyer, på permanent basis.

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Kommunestyret ber kommunedirektøren forberede en generell kommunal støtteordning for 2022 til landbruket som kan iverksettes før sommeren. Endelig vedtak om støtteordningen fattes når resultatet for det sentrale jordbruksoppgjøret er kjent.
2. Kommunestyret ber kommunedirektøren starte arbeidet med å vurdere hvorvidt det skal opprettes et permanent fond for landbruket i Øyer.

Åsmund Sandvik
Kommunedirektør